ХАРКОВ 31
ПЕР. КОРОЛЕНКО 18
БИБ. КЕ КОРОЛЕНКО

Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

ОРГАН ЦК і МЕНСКАГА АБКОМА КП(б)Б

№ 300 (6276) | 30 снежня 1938 г., пятніца | ЦАНА 10 КАП.

РАБОЧЫЯ І СЛУЖАЧЫЯ БССР АДНАДУШНА АДАБРАЮЦЬ ПАСТАНОВУ ЎРАДА, ЦК ВКП(б) І ВЦСПС

ГІСТАРЫЧНАЯ ПАСТАНОВА

З велізарнай радасцю і ўздымам сустрэлі ўсе чэсныя рабочыя, служачыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі апублікаваную ўчора ў друку пастанову СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС «Аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны, паляпшэнню практыкі дзяржаўнага соцыяльнага страхавання і барацьбе са злоўжываннямі ў гэтай справе».

Гэта пастанова мае сапраўды гістарычнае значэнне. Яна адыграе велізарнейшую ролю ў справе ўстанаўлення большэвіцкага парадку на нашых прадпрыемствах і ва ўстановах. Яна з'явіцца магутным сродкам барацьбы за высокую дысцыпліну працы, за яшчэ больш шырокае разгортванне стаханаўскага руху і паляпшэнне добрабыту працоўных.

Вестка аб пастанове партыі і ўрада ўчора маланкава разнеслася па ўсіх фабрыках, заводах і ўстановах. На сходах і мітынгах з вялікай увагай пункт за пунктам чытаўся і слухаўся тэкст гэтага важнейшага дакумента. І ўсюды ён выклікаў поўнае адабрэнне і задавальненне. Старыя кадравыя рабочыя і работніцы, прадстаўнікі слаўнай савецкай моладзі ў гарачых, прачуленых выступленнях дзякавалі партыю і ўрад, вялікага Сталіна за бацькоўскія клопаты аб чэсных тружаніках, доблесна працуючых на карысць сваёй радзімы і свайго народа.

Мыслі ўсіх рабочых і служачых Савецкай Беларусі добра выказаў рабочы калектыў менскай фабрыкі імя Куйбышава, які запісаў у прынятай на сходзе рэзалюцыі:

«З велізарнай любоўю да комуністычнай партыі, да нашага ўрада і правадыра народаў вялікага Сталіна мы сустракаем пастанову СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС. Гэта пастанова — яшчэ раз паказвае клопаты партыі і ўрада аб чэсных тружаніках соцыялістычнай радзімы. На гістарычную пастанову адкажам яшчэ лепшай стаханаўскай работай, ушчыльненнем рабочага дня. Усе 420 мінут рабочага дня аддадзім карыснай рабоце. Ператворым наш калектыў у суцэльна стаханаўскі, узмоцнім вытворчую дысцыпліну, выганім з нашага асяроддзя дэзарганізатараў».

Пастанова ўрада, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС выказала волю мільёнаў чэсных рабочых і служачых, яна поўнасцю адпавядае шматлікім прапановам перадавых рабочых — стаханаўцаў і ўдарнікаў аб неабходнасці больш рашучай барацьбы за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны, аб неабходнасці правесці рэзкую грань паміж чэснымі работнікамі і дэзарганізатарамі вытворчасці — летунамі, прагульшчыкамі і лодырамі.

У краіне Саветаў мільёны тружанікаў з найвялікшым захапленнем і энтузіязмам, як адданыя патрыёты радзімы, будуюць новае, соцыялістычнае грамадства. Пераважная большасць рабочых і служачых чэсна і добрасумленна працуюць на соцыялістычных фабрыках і заводах, на транспарце, ва ўстановах. Свядома адносячыся да працы, мільёны рабочых і работніц, служачых і інтэлігентаў паказваюць узоры стаханаўскай работы, ударніцтва і працоўнай доблесці. З энтузіязмам аддаючы сваю працу, вопыт і веды соцыялістычнаму будаўніцтву, савецкія людзі, гордыя грамадзяне першай у свеце краіны соцыялізма, нястомна ўмацоўваюць магутнасць і абароназдольнасць краіны.

«Але побач з чэснымі і добрасумленнымі работнікамі яшчэ ёсць асобныя, несвядомыя, адсталыя або нядобрасумленныя людзі — летуны, лодыры, прагульшчыкі і рвачы.

Гэтыя людзі сваёй нядобрасумленнай работай, прагуламі, спазненнямі на работу, бязмэтавым хаджэннем па прадпрыемству ў рабочы час і іншымі парушэннямі правіл унутранага працоўнага распарадку, а таксама частымі самавольнымі пераходамі з адных прадпрыемстваў у іншыя разлагаюць дысцыпліну працы, наносяць вялікую шкоду прамысловасці, транспарту і ўсёй народнай гаспадарцы».

Страты, якія наносілі і наносяць летуны і прагульшчыкі нашай народнай гаспадарцы, моцна адчуваюцца і ў соцыялістычнай прамысловасці Савецкай Беларусі. Цякучасць рабочай сілы, якая стваралася летунамі, — вялікі біч нашых прадпрыемстваў. На камбінаце «Везувій», напрыклад, на працягу гэтага года амаль на 100 проц. абнавіўся састаў рабочых. Такое-ж становішча на радзе торфзаводаў і многіх іншых фабрыках і заводах рэспублікі. Цякучасць рабочай сілы, парушэнні нядобрасумленнымі работнікамі правіл унутранага распарадку, дысцыпліны працы з'яўляюцца аднымі з галоўных прычын невыканання прамфінпланаў радам прадпрыемстваў нашай прамысловасці.

Совет Народных Камісараў Саюза ССР, Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Комуністычнай партыі большэвікоў і Усесаюзны Цэнтральны Совет прафесіянальных саюзаў пастанавілі: «Абавязаць адміністрацыю прадпрыемстваў і ўстаноў разам з профсаюзнымі органамі павесці рашучую барацьбу з усімі парушальнікамі працоўнай дысцыпліны і правіл унутранага працоўнага распарадку, з прагульшчыкамі, лодырамі, рвачамі, — з усімі, хто нячэсна адносіцца да сваіх працоўных абавязкаў».

Партыя і ўрад пры поўным падтрыманні ўсяго рабочага класа патрабуюць, каб устаноўленая законам працягласць рабочага дня захоўвалася ў дакладнасці і без усякіх парушэнняў. Недапушчальны ніякія парушэнні працоўнай дысцыпліны, ніякія спазненні на работу, прагулы і іншыя парушэнні правіл унутранага працоўнага распарадку і законаў аб працы. Злосныя парушальнікі працоўнай дысцыпліны падлягаюць адміністрацыйным спагнанням. Рабочы ці служачы, дапусціўшы тры сур'ёзныя парушэнні працоўнай дысцыпліны на працягу аднаго месяца, або чатыры парушэнні на працягу двух месяцаў падрад, падлягае звальненню. За ўхіленне ад правядзення мер па ўмацаванню працоўнай дысцыпліны і непрыняцце мер супроць прагульшчыкаў, летуноў і разгільдзяяў кіраўнікі прадпрыемстваў, цэхаў і аддзелаў павінны прыцягвацца да адказнасці аж да зняцця з работы і аддання суду.

Пастанова партыі і ўрада і вышэйшага органа савецкіх профсаюзаў прымусіць абразуміцца ўсіх тых, якія па сваёй несвядомасці або адсталасці дэзарганізоўвалі соцыялістычную вытворчасць, яна наносіць моцны ўдар па нядобрасумленных работніках, якія пагарджаюць інтарэсамі соцыялістычнай дзяржавы і савецкага народа.

Мерапрыемствы, вызначаныя ў пастанове, устанаўляюць парадак, пры якім-бы не «допускалася аднолькавых адносін да добрасумленных работнікаў і да лодыраў, летуноў, каб заахвочваліся толькі чэсна працуючыя рабочыя, служачыя, а не тыя, хто падрывае працоўную дысцыпліну».

Пастанова ўстанаўляе парадак, згодна якога пры аказанні дапамогі па часовай непрацаздольнасці, пры прадастаўленні кватэр і пуцёвак у санаторыі і дамы адпачынку, вызначэнні пенсіі перавага аддаецца чэсным кадравым рабочым, работніцам і служачым, якія працяглы час працуюць на адным прадпрыемстве.

На бацькоўскія клопаты партыі і ўрада ўсе рабочыя, работніцы, служачыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі адкажуць чэснай стаханаўскай працай, яшчэ большым уздымам стаханаўскага руху, каб яшчэ магутней была наша радзіма — вялікі СССР.

Пастанова аб умацаванні працоўнай дысцыпліны пераклікаецца з апублікаванымі гэтымі днямі Указамі Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР аб устанаўленні звання Героя Соцыялістычнай Працы і медаляў «За трудовое отличие» і «За трудовую доблесть». У нашай краіне не паважаюць лодыраў і рвачоў і высока цэняць ударную стаханаўскую працу. Людзей доблеснай працы, стаханаўцаў, ударнікаў і ўсіх чэсных рабочых і служачых народ акружае пашанай, павагай і славай, а з лодырамі, летунамі і рвачамі будзем весці непрымірымую барацьбу.

ПРАЦА СТАЛА СПРАВАЙ ГОНАРУ

Вялікая партыя большэвікоў вырасціла тысячы выдатных людзей, герояў соцыялістычнай працы. Яны ставяць рэкорды, робяць навуковыя адкрыцці. Краіна акружае іх любоўю і гонарам. Толькі ў нас, у краіне соцыялізма, усякі, хто аддае свае сілы і веды народу, можа стаць знатным чалавекам.

Устанаўленне ганаровага звання Героя Соцыялістычнай Працы і ўстанаўленне медаляў «За трудовую доблесть» і «За трудовое отличие» — новы акт праяўлення клопатаў і ўвагі партыі і ўрада да людзей вытворчасці, навукі, культуры, мастацтва. Няма сумнення, што мільёны чэсных тружанікаў адкажуць на гэта новым вытворчым уздымам і яшчэ шырэй разгорнуць соцыялістычнае спаборніцтва.

А. СТАХАНАЎ,
дэпутат Вярхоўнага Совета СССР.

ГРАМАДЗЯНСКІ ПАВЕТРАНЫ ФЛОТ ВЫКАНАЎ ГАДАВЫ ПЛАН

У рапарце на імя таварышоў Сталіна, Молатава і Варашылава Начальнік Галоўнага Упраўлення Грамадзянскага Паветранага Флота Герой Совецкага Саюза тав. Молакаў паведамляе, што вытворчы план па Грамадзянскаму Паветранаму Флоту на 1938 год, зацверджаны ўрадам, выканан 25 снежня г. г. на 100,2 проц. Агульны аб'ём праробленай работы па транспартнай авіяцыі за 11 месяцаў і 25 дзён склаў 28 мільёнаў 50 тысяч тона-кілометраў пры гадавым плане ў 28 мільёнаў. Перавезена пасажыраў — 233.958 або 106,3 проц. плана.

Агульны аб'ём выкананых работ у параўнанні з мінулым годам павялічыўся на 20 проц.

***

Выказана воля ўсіх чэсных рабочых

[illegible] калектыў менскага станкабудаўнічага завода імя Варашылава. Рабочыя дзяліліся сваімі ўражаннямі, гаварылі аб велізарным значэнні пастановы СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС у справе [illegible] большэвіцкага парадку [illegible]. Ва ўсіх цэхах адбыліся многалюдныя мітынгі, на якіх зачытвалася гэта пастанова, [illegible] рабочымі, служачымі і інжынерна-тэхнічнымі работнікамі завода.

[illegible]

Майстар Жылінскі, [illegible] звыш 15 год на заводзе, сказаў:

— Я бязмежна рад. [illegible]

[illegible]

ЯШЧЭ ВЫШЭЙ УЗНІМЕМ СЦЯГ СТАХАНАЎСКАГА РУХУ

У цэхах і брыгадах менскага станкабудаўнічага завода імя Кірава ўчора адчуваўся асаблівы ўздым. [illegible]

[illegible]

У цэхах менскай друкарні імя Сталіна праводзіцца чытка пастановы СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны. НА ЗДЫМКУ: чытка пастановы ў офсетным цэху друкарні.
Фото Л. Мазелева (Фотахроніка БЕЛТА).

ПАВЫСІМ ПРАДУКЦЫЙНАСЦЬ ПРАЦЫ

ГОМЕЛЬ. 29 снежня. (Кар. «Звязды»). Вестка аб выданні пастановы ўрада, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС «Аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны, па паляпшэнню практыкі дзяржаўнага соцыяльнага страхавання і барацьбе са злоўжываннямі ў гэтай справе» ў момант абляцела прадпрыемствы і ўстановы горада. Яшчэ да атрымання газет з тэкстам пастановы, рабочыя і служачыя слухалі яе па радыё.

На прадпрыемствах і ўстановах горада ў часе абедзенага перапынку рабочыя, служачыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі дзяліліся ўражаннямі аб гэтым гістарычным дакуменце. Яны аднадушна адабраюць пастанову, якая цалкам і поўнасцю накіравана на яшчэ большае ўмацаванне магутнасці нашай краіны, на паляпшэнне добрабыту працоўных.

Учора адбыліся масавыя сходы рабочых і служачых на швейнай фабрыцы «Комінтэрн», фабрыцы «Палесдрук», на абутковай фабрыцы «Труд» і многіх іншых прадпрыемствах. На абутковай фабрыцы «Труд», пасля інфармацыі старшыні фабкома тав. Плоткіна, слова ўзяў стары рабочы тав. Фрэнкель.

— Нідзе, ні ў адной краіне ў свеце працоўныя не адчуваюць такіх клопатаў, якія праяўляюць наша партыя і ўрад аб працоўных. Праца ў СССР стала справай гонару, доблесці і геройства.

Пастанову Соўнаркома СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС я слухаў па радыё слова ў слова. Гэта—сапраўды гістарычнае рашэнне, якое з'явіцца магутным стымулам для яшчэ большага павышэння прадукцыйнасці працы, для таго, каб зрабіць нашу выдатную краіну яшчэ больш магутнай і наша жыццё яшчэ больш шчаслівым. Даная пастанова раз і назаўсёды кладзе канец разгільдзяйству і расхлябанасці, якія, на жаль, яшчэ маюць месца на нашым прадпрыемстве.

Мы, кадравыя рабочыя, стаханаўцы, заўсёды гатовы аказаць падтрыманне адміністрацыі фабрыкі ў выкананні гэтай важнейшай пастановы.

ПАСТАНОВА НАТХНЯЕ НА АДДАНУЮ ПРАЦУ

МАГІЛЕЎ, 29 снежня. Сёння ва ўсіх цэхах вячэрняй змены магілеўскай швейнай фабрыкі імя Валадарскага адбыліся многалюдныя мітынгі, прысвечаныя пастанове СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС «Аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны, паляпшэнню практыкі дзяржаўнага соцыяльнага страхавання і барацьбе са злоўжываннямі ў гэтай справе». Пастанова была спаткана з вялікім адабрэннем рабочымі, служачымі і інжынерна-тэхнічнымі работнікамі.

На сходзе рабочых цэха № 1 выступіў стары кадравы рабочы стаханавец тав. Бекераў.

— З вялікім задавальненнем я праслухаў па радыё пастанову СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС. Яна нахтняе кожнага рабочага на адданую і чэсную працу, яна абавязвае ўсіх нас весці жорсткую барацьбу з усякімі парушэннямі працоўнай дысцыпліны.

У нашым цэху яшчэ не перавяліся лодыры, сімулянты. Больш таго, гэтыя прагульшчыкі, нароўні з чэснымі рабочымі, атрымліваюць страхавую дапамогу, водпуск і т. д. Заклікаю ўсіх рабочых і абавязваюся, — гаворыць тав. Бекераў, — быць прыкладным на вытворчай і грамадскай рабоце, дапамагаць рашуча выганяць з нашай дружнай сям'і рвачоў, лодыраў, якія хочуць пажывіцца за кошт дзяржавы.

Работніца тав. Жарыкава заявіла:
— Мы, работніцы-мацеры, поўнасцю адабраем пастанову партыі, ўрада і ВЦСПС. У той-жа час прад'ўляем адміністрацыі рахунак, каб яна ўзорна наладзіла работу дзіцячых ясляў.

— Перавагі тым рабочым, якія пастаянна працуюць на адным прадпрыемстве, — сказала стаханаўка Крамачова,— з'явіцца ўдарам па летунах, якія ў пагоні за «доўгім рублём» пераходзяць з аднаго прадпрыемства на другое. Інструктар ленты цэха № 1 тав. Чарняк абавязалася дабіцца ўзорнай дысцыпліны і перавыконваць свой вытворчы план на ленце.

Масавыя сходы адбыліся на скурзаводзе імя Сталіна і іншых прадпрыемствах горада. Усюды рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя горача адабраюць пастанову.

С. МАРЧАНКА.

ПРАВЯДЗЕМ РАШУЧУЮ БАРАЦЬБУ СА ЗРЫЎШЧЫКАМІ ПРАЦОЎНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

БАБРУЙСК, 29 снежня. (БЕЛТА). Сёння ў часе абедзенага перапынку на прадпрыемствах горада адбыліся сходы рабочых, інжынераў, тэхнікаў і служачых, на якіх абмяркоўвалася пастанова СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны. Рабочыя, ІТР і служачыя з велізарным задавальненнем сустрэлі гэту пастанову.

На агульным сходзе рабочых і служачых рамонтнамеханічнага завода імя Варашылава выступіў стары слесар-стаханавец тав. Ліўшыц. Ён сказаў:

— Совецкі ўрад і большэвіцкая партыя задаволілі патрабаванні ўсіх працоўных нашай краіны. Праведзена рэзкая грань паміж чэснымі работнікамі і паміж дэзарганізатарамі вытворчасці. Указы Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР аб устанаўленні высокіх узнагарод за выдатную соцыялістычную працу і пастанова партыі і ўрада яшчэ раз падкрэсліваюць, што ў нашай соцыялістычнай радзіме кожны радавы рабочы і служачы можа стаць героем. Толькі ў нас праца з'яўляецца справай гонару, доблесці і геройства.

У прынятай рэзалюцыі ўдзельнікі схода заяўляюць:

«Азнаёміўшыся з пастановай СНК, СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС аб працоўнай дысцыпліне, мы, рабочыя і служачыя бабруйскага завода імя Варашылава, горача і поўнасцю адабраем мерапрыемствы нашага ўрада і партыі, якія накіраваны на заахвочванне чэсных і добрасумленных работнікаў, на ўмацаванне працоўнай дысцыпліны і на барацьбу з усялякімі дэзарганізатарамі вытворчасці. Указы Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР аб устанаўленні звання Героя Соцыялістычнай Працы і медаляў за працоўныя дасягненні яшчэ раз падкрэсліваюць усе сталінскія клопаты нашай партыі і ўрада аб працоўных.

У адказ на рашэнне партыі і ўрада мы абавязваемся рашуча ўзняць працоўную дысцыпліну на заводзе, шырока ўкараніць стаханаўскія метады работы, павядзем рашучую барацьбу са зрыўшчыкамі вытворчасці».

ПОСПЕХІ БЛІДМАНАЎЦАЎ

Рыхтуючыся да сустрэчы ўсенароднага свята — XX-годдзя з дня ўтварэння БССР, блідманаўцы Менскай пагрузачнай канторы дабіліся значных поспехаў у сваёй рабоце. Комсамолец-машыніст пад'ёмнага крана Паўлоўскі ў асобныя дні выконвае план па выгрузцы да 1.592 проц. Добрыя паказальнікі маюць тт. Сінькевіч — 148 проц., Лазука — 128, Няхайчык — 120 проц. і інш.

Тав. Баркун вынайшоў траверзу, якая паскорыла працэс выгрузкі ў два разы. Калі раней 2 кранамі за 2 гадзіны разгружалі 20 платформ, то цяпер гэта работа выконваецца адным кранам за гэты-ж час. За вынаходніцтва траверзы тав. Баркун прэміраван. У даны момант тав. Баркун працуе над вынаходніцтвам тормаза для разгрузачнага крана.

НА ПАСТАНОВУ ПАРТЫІ, ЎРАДА І ВЦСПС АДКАЖАМ СТАХАНАЎСКАЙ РАБОТАЙ

З радасцю сустрэлі рабочыя і служачыя менскай скургалантарэйнай фабрыкі імя Куйбышава пастанову СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС «Аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны, паляпшэнню практыкі дзяржаўнага соцыяльнага страхавання і барацьбе са злоўжываннямі ў гэтай справе».

У аднадушна прынятай рэзалюцыі ўдзельнікі мітынга заяўляюць:

«Праца ў СССР з'яўляецца справай гонару, доблесці і геройства. Мільёны рабочых і служачых са ўсёй уласцівай совецкім людзям чэснасцю і любоўю да сваёй соцыялістычнай радзімы, штодзённа, штогадзіна, на сваіх прадпрыемствах і ўстановах працуюць на карысць народа. Лепшыя людзі соцыялістычнай вытворчасці — стаханаўцы і ўдарнікі, якія дабіліся значных поспехаў у сваёй рабоце, з'яўляюцца любімцамі народа, прыкладам для ўсіх працоўных.

Аднак, сярод велізарнай арміі працоўных ёсць і асобныя людзі, якія несвядома адносяцца да соцыялістычнай вытворчасці — летуны, прагульшчыкі, лодыры, якія наносяць велізарныя страты прадпрыемствам і ганьбяць калектывы рабочых і служачых.

Калектыў нашай фабрыкі датэрмінова, 22 снежня, выканаў гадавую праграму. Больш палавіны рабочых нашай фабрыкі з'яўляюцца стаханаўцамі і ўдарнікамі. Але нашы дасягненні былі-б яшчэ большымі, калі-б у рабоце нам не перашкаджалі некаторыя людзі, якія нядобрасумленна адносяцца да працы.

З велізарнай любоўю да комуністычнай партыі, да нашага ўрада і правадыра народаў вялікага Сталіна мы сустракаем пастанову СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС. Гэта пастанова яшчэ раз паказвае клопаты партыі і ўрада аб чэсных тружаніках соцыялістычнай радзімы. На гістарычную пастанову адкажам яшчэ лепшай стаханаўскай работай, ушчыльненнем рабочага дня. Усе 420 мінут рабочага дня аддадзім карыснай рабоце.

Ператворым наш калектыў у суцэльна стаханаўскі, узмоцнім вытворчую дысцыпліну, выганім з нашага асяроддзя дэзарганізатараў».

ВІТАЕМ АД УСЕЙ ДУШЫ

Учора, як толькі былі атрыманы свежыя газеты, дзе апублікавана пастанова СНК СССР, ЦК ВКП(б) і ВЦСПС «Аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны, паляпшэнню практыкі дзяржаўнага соцыяльнага страхавання і барацьбе са злоўжываннямі ў гэтай справе», рабочыя і работніцы менскай швейнай фабрыкі імя Крупскай сабраліся на мітынг.

Па сканчэнню чыткі гэтага гістарычнага дакумента раздаліся доўга несмаўкаючыя апладысменты. Усе выступаўшыя работніцы адзначалі, што пастанова яшчэ раз пацвярджае, якія велізарныя клопаты праяўляе наш урад і родная комуністычная партыя аб усіх чэсных, добрасумленна адносячыхся да вытворчасці рабочых і работніц. Яна яшчэ больш умацуе працоўную дысцыпліну на нашых прадпрыемствах і ва ўстановах.

У прынятай рэзалюцыі рабочыя, работніцы і служачыя фабрыкі заяўляюць:

«Гістарычная пастанова ўрада, партыі і ВЦСПС з'явіцца магутнай зброяй барацьбы з дэзарганізатарамі вытворчасці. Цяпер будуць заахвочвацца тыя рабочыя і служачыя, якія даўно і добра працуюць на адным і тым-жа прадпрыемстве.

Дзякуючы гэтай пастанове, нашы прафесіянальныя саюзы атрымаюць зараз сотні тысяч рублёў эканоміі на паляпшэнне бытавых умоў працоўных».

ЗНІКЛІ НАВЕКІ ПЕСНІ СМУТКУ І РОСПАЧЫ

Паслухай, грамада, якая нам раней была бяда...

(СКАЗ)

Паслухай, грамада, якая нам раней была бяда. Бо тарасаўскі Даніла ўсё ведае, як даўней было. Таму мінула многа лет; таго зусім на свеце нет. А ў тыя годы жыццё было нам такога роду. Усе прахвосты з панамі былі начальнікамі над намі. Самі былі за суддзей, а нас, беднякоў, не лічылі за людзей; самі смачна пілі, елі, раскошнічалі, гулялі, а нас на скаціну мянялі. Паны Ганепраўскі і Багусака па тры душы аддавалі за сабаку.

Мы ў вялікай нуждзе жылі і панам прыгон служылі: па тры дні ў тыдзень з душы. Елі адны куляшы, і хлеб наш быў з горкай мякінай. Каралі нас горш скаціны. Не было ў лесе той бярозкі, дзе-б не ламалі на нас розгі. А аб маю грэшную спіну ламалі лазу і асіну. Білі нас, білі, пабівалі, цела кроўю палівалі. Аканома, старасты і войта мы баяліся горш за чорта. Прыпомніш цяпер моладзі, дык ім гэта дзіўна, а ў тыя часы было гэта для нас бесперарыўна. Нагатой і голадам нас марылі, і заўсёды на нас гаварылі: «Пашахонцы вы, кроў хамская». І кожны знаў, што воля была панская.

Елі мы крапіву і шнітку. Не мелі на цела світку. Сарочкі былі грубыя, як рагожкі такія, як і парткі на ножкі. А што тычыцца сапог для ног, дык іх і здох, а ўбачыць не мог. Ногі ў лазовых лапцях гнілі. Цела сваё ніколі не мылі.

Акрамя цяжкага прыгону мы яшчэ служылі згоны. Па вечарах на варту хадзілі — панскія двары сцерагчы. І там усю ноч дровы рубілі. А ў кухні на панскай печы спаць нельга прылегчы.

З прыгону прыдзеш дамоў — чуеш плач ды вой. Дзеці сустракаюць, галасяць, есці просяць. А ім гаворыць маці: «Дзе-ж вам чаго ўзяці?» І так дзеці сохнуць, і скаціна дохнець. Нават галодная кошка крычыць, гледзячы ў вакошка.

Не паспееш дома прысесці, поснай пахлёбкі з'есці, як да заходу сонца войт крычыць у ваконца: «Мужчыны з цапамі, жанчыны з сярпамі — заўтра на прыгон! Гасіце агонь! Уставай да зары — абедаць вары». Некалі прасці ніткі на сарочкі і світкі. І думай, чым адзецца, дзе ад бяды падзецца. Ад голаду збалеўшы, старэнькую світку адзеўшы, вадзіцы напіся і на прыгон тарапіся. Да сонца прыдзі — цяжкім цэпам круці. А раніцай аканому войт паказвае салому. І калі хоць адно знойдзе зерне — ён табе галаву зверне. А хто на прыгон запаздаў, той пад лазу і папаў. Сто лоз далі Васілю з Емельянам, што не скора шапкі знялі перад панам. Далі сто лоз і Дзянісу, што прадаў без дазволу панскага карову лысу. А ў пастуха Саўкі ваўкі свіню схвацілі, дык яго тры дні калацілі. А Грышка ссек пяць бяроз, дык яму далі пяцьдзесят лоз. А раз Даніла з гораду позна з'явіўся (у калясе вобад зламіўся), дык яму на тым-жа месцы ўляпілі розаг дзвесце. Сто дваццаць далі Харламу, што вырыў на полі яму. А бышаму ў хмяльку Міхалку не раз паламалі на спіне палку.

Так без віны нас мучылі, білі, каралі і насільна замуж выдавалі. А іншая дзяўчына не захоча — пан абвянчае з кім захоча. А маладыя панічы бралі дзевак да начы. І чуць пятнаццаць лет прыдзе, кожная паняволі ідзе. А калі якая не з'явіцца, з такою пан інакш расправіцца. Меўшы над ёю ўласць — сто пляцей дасць. А замужнюю, калі захоча, кожную прывалоча і спіць з ёю ноч, а мужа адганяе проч. Мужы бунтавалі і іх у жалеза кавалі. А часам і маладкі насілі на нагах калодкі.

І цяжарныя жанчыны на прыгон хадзілі. Там-жа яны і раджалі, накрыўшыся палой. Цягнецца хворая дамоў і да нядзелі калыша дзіця ў калыбелі. А ў нядзелю трэба ахрысціць і папу прынесці курыцу, яйцо і палаценца, каб у кнігу запісаў младзенца. А як дзіця падрасце — у пана свіней пасе. І на гэту грэшную душу пан не дабавіць куляшу.

Дык вось як мы жылі, гаравалі, пакуль паноў не прагналі.

(Запісана ў калгасе «Юны мір», Дрысенскага раёна, 1934 г.).

ЦЯЖКА ДЫ ВАЖКА...

Цяжка ды важка жыць на радзіме,
Цяжка ды важка, як на чужыне.
Свеціць сонейка — ды не нам,
Свеціць яснае — ды панам.
Захавалі долюшку паны,
Без саладкага віна ям п'яны.
Нашай крыві напіліся, як павукі, —
Стогнуць, стогнуць на радзіме мужыкі.

(Запісана ў Менскай губерні, 1915 г.).

А ВУНЬ МАМКА ІДЗЕ...

А вунь мамка ідзе,
А нам рочку нясе.
— Пачакайце, дзеткі,
Мне тут не да сопкі:
У хатачцы студзёна,
У печцы не паліна.
Нечага варыці,
Чым-жа вас карміці?

А вунь татка ідзе,
Нам рочку нясе.
— Пацярпіце трохі,
Мне не да гарохі:
У полі не ўрадзіла,
Што было — пагніла.
Недзе зарабіці,
Чым-жа вас карміці?

А вунь цётка ідзе,
Кусок сыру нясе.
— Дзеткі мае мілы,
Скуль вазьму вам сыру?
У самую патрочку
Прадала карочку
Ды пайшла служыці,
Каб нас карміці.

(Запісана ў Барысаўскім павеце, Менскай губ., 1910 г.).

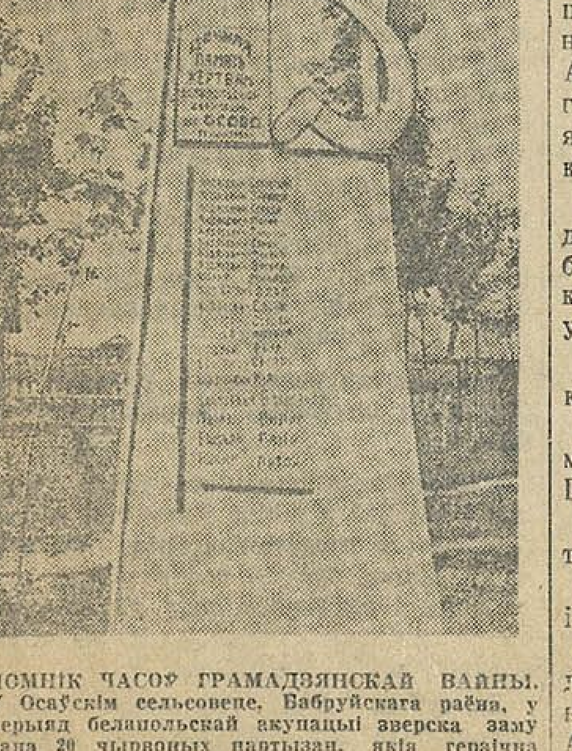

ПОМНІК ЧАСОЎ ГРАМАДЗЯНСКАЙ ВАЙНЫ. У Оксцейскім сельсавеце, Бабруйскага раёна, у першых белапольскіх акупантаў пахавана звыш 20 чырвоных партызан, якія гераічна загінулі ў змаганні з белапалякамі. НА ЗДЫМКУ: помнік 20 партызанам у вёсцы Осаня. Фото Капалерчыка (СФ).

БЕДНАСЦЬ, ГАЛЕЧА...

(Пагаворкі)

Каптан ветрам падшыт.
Адна хата, да і тая без сцен.
Хлеб — госць.
Бывала худа — паўтара пуда, палавіну аддасі, з палавіну сам з'ясі.
Калі ёсць хлеб ды вада — няма голада.
Наўрад ці хапіла-б хлеба да калядаў.
Ёсць хлеб — едзім, а няма — глядзім.
Бяда не па лесу ходзіць, а па людзях бродзіць.
Бяда ды нуда: пачне піць, аж слёзы бягуць.
Адна бяда не ходзіць — другую з сабой водзіць.
Нашы саломенныя коні, затым і не патупіць, а ў пана аўсяныя, от яны і падбрыкваюць.
Багатаму чорт дзеці калыша.
Па капейцы за дзень — куды хочаш, тулы дзень.
Работы да поту, а хлеба няма ахвоту.
Масла—міравому, сала—становому,
Казённая плата ад мужыкоў багата.

(З архіва фальклорнай секцыі АН БССР).

За 20 слаўных год існавання БССР беларускі народ пад кіраўніцтвам вялікай партыі Леніна—Сталіна, пры дапамозе брацкага рускага народа стварыў сабе новае, светлае, заможнае жыццё. Песні смутку, роспачы і нядолі, якія складаліся і спяваліся ў гарадах і вёсках Беларусі да Вялікага Кастрычніка, змяніліся песнямі радасці, шчасця, непераможнасці народа ордэнаноснай БССР.

Сёння мы друкуем фальклорны матэрыял, які малюе цяжкае мінулае і шчаслівае сёння беларускага народа.

Амаль усе матэрыялы ўзяты са зборніка «Дарэвалюцыйная і Савецкая Беларусь у народнай творчасці», які нядаўна выдан Інстытутам гісторыі Акадэміі навук БССР.

З ЖЫЦЦЯ ДАРЭВАЛЮЦЫЙНАЙ БЕЛАРУСІ. Селянін за сахой.
З рысунка мастака В. Уладзімірскага.

СКАЗ СТАРОГА РАБОЧАГА

Вось што мне расказаў адзін стары рабочы Добрушскай фабрыкі.

— Сам я добра памятаю, якая яна была гадоў 35 таму назад. Працаваў тады на фабрыцы рабочы з нашага сяла — Сямён Бакай. Быў ён здаровы, сільны, проста люба глянуць. Вось, аднойчы заходзе на фабрыку сам дырэктар Стульгінскі. Падышоў ён да яго ды і глядзіць, як працуе. Заклаў руку назад ды і стаіць. Але раптам схваціла яго за паліто і цягне ў станок. Магчыма, была-б яму смерць, калі-б не падбег Сямён ды не схваціў яго за ногі.

Сталі тады рабочыя казаць, што вось, пан дырэктар, самі вы бачыце, што трэба паставіць сеткі, што многа калецтва бывае кожны дзень, — то рабочаму адарве нагу, ці руку, ці зусім пакалеча.

Тады ён кажа:

— Сеткі?.. Будзеце працаваць і без сеткі, а калі заб'е ці пакалеча каго з вас, дык вас-жа многа. Гэта калі-б мяне, дык я адзін.

А цяпер, пры Совецкай уладзе, сеткі ёсць, чыста. Ну, наогул, клапоцяцца аб рабочых.

(Запісана ў в. Н.-Крупец, Добрушскага р., 1934 г.).

ОХ ТЫ, ДОЛЕЧКА...

Ох ты, долечка,
Агарнула нас-жа горачка.
З-за чаго-ж мы так мучымся,
А нідзе мы не навучымся.

Ідзем да пана мы да сонейка,
А прыходзім ноччу позненька.
На каго-ж мы так стараемся,
Да зямелькі прыгінаемся?

Забалелі ўжо ў нас ручачкі,
З-за чаго-жа нас так катуюць,
Нашу душачку выматваюць.
Ці мы пану запраданыя,
Ці навек яму адданыя?

Ды калі-ж мы дачакаемся,
Ды з панамі паквітаемся,
Ды з панамі пазмагаемся,
Ой, за долю, за шчаслівую сваю.

(Запісана ў Кіраўскім раёне).

ПРЫКАЗКІ МІНУЛАГА

Пан у шынку скача, а мужык на полі плача.

Хвалі траву ў стагу, а пана ў грабу.

Хвалі канягу пасля дарогі, а пана як выцягнуць за ногі.

Калі-б паноў чорт забраў,—тады-б свет бяды не знаў.

ЦЬМА І СВЕТ

(КАЗКА)

Жылі-былі людзі ў адной краіне.

А як жылі? Дрэнна-прадрэнна, з рук вон!

У той краіне было цёмна-працёмна. Там век не свяціла сонца. Удзень быў змрок, што чуць можна было разгледзець дарогу. А ўночы дык так цёмна, што калі глядзець, дык не ўбачыш нічога. Так людзі ў цемры працавалі на паноў. Самі жылі ў зямлянках. У цемнаце нараджаліся і ў цемнаце паміралі. Яны ведалі, што ёсць сонца, але яно ім не свяціла. Людзі паміралі ад голаду, холаду, нібы мухі. Надзеяліся некаторыя на свет, на лепшае жыццё. Расказвалі людзям, як дабыць сабе жыццё, свет. Людзі слухалі, але зрабіць нічога не маглі. А паны лавілі людзей тых і вешалі на паказ астатнім. А як жылі паны? Панам быў свет, ім свяціла сонца. На людзей праменні яго яны не накіроўвалі, а хавалі ад іх. Бывалі і такія выпадкі, калі людзі забівалі пана, і святло сонечнае тады ззяла, але не надоўга. Дзень, два — і паны зноў саджалі другога пана, а народ каралі смерцю, свет і добрае жыццё хавалі. «Хоць у агонь ісці, хоць у ваду, хоць на смерць, усюды пойдзем, абы здабыць жыццё, свет, вольнасць!» —так казаў замучаны, прыаслепшы народ. Але не было каму гэту сілу павесці ў бой з катамі, светазацміцелямі, навучыць людзей, як што зрабіць.

Але вось пайшлі па гарадах, па вёсках чуткі, што нарадзіліся на свет два чалавекі, так што ніхто не ведаў, калі, у які дзень, год. А цяпер ужо сталыя і вучаць народ, як паноў знішчыць, свет сонечны здабыць, волю. Першага прозвішча — Спасалюд, а другога, памочніка — Светлавод.

Спасалюд ішоў першым, а за ім Светлавод. Ім-то было відна. Спасалюд ведаў, як спасці люд, а Светлавод ведаў, як асвяціць краіну. Гэтыя дзве справы яны рабілі ўдвох.

Вось яны ішлі, ішлі і прышлі ў цэнтр краіны. Тут была вялікая гара. На гару ўзлез першым Спасалюд, а за ім Светлавод. Спасалюд прыклаў рукі к губам і, нахіліўшыся к гары, стаў гаварыць: «Слухайце! Я вучу бедны народ, каб ён убачыў свет, шчаслівае жыццё. Біце сваіх паноў. Тады, як прагучыць першы сігнал з месца, па маёй камандай пачнецца бойка супроць ворагаў. Гатуйце зброю, косы, вілы, сярпы і не марудзьце ні мінуты, а адразу дружна граміце паноў, усіх, хто здзекваўся з вас, хто не даваў святла. Вы-ж не можаце больш жыць у цемнаце, у няволі. Не бойцеся смерці, а ў сігнальную мінуту напружце сілы, ве..., і вы пераможаце!»

На панскай рабоце на полі, на заводзе, у лесе, на моры, у турмах людзі слухалі словы Спасалюда. Паны, ака...номы білі людзей, але нічога не маглі зрабіць.

А Спасалюд, а потым Светлавод на змену, вучылі з гары той народ.

А людзі слухалі... Слухалі і разумелі. Тады паны паслалі сваю армію на той гары, каб іх злавіць. Але армія прышла к гары, а Светлавода і Спасалюда няма. Яны гавораць з другой гары.

Армія к другой гары, а яны ўжо з трэцяй гавораць.

І так нічога не маглі зрабіць войскі. Ды салдаты, чуючы цудоўныя словы, не хацелі лавіць іх, а зразумелі, што трэба рабіць. Паны млелі ад страху, запіраліся ў замкі, а надзейную армію пакідалі на варце.

Вось пачуўся сігнал... Прагучэў па краіне. Народ стаў граміць панскую армію. Сталі палыхаць агнём іх палацы. І штодзень, шточас усё святлела, святлела і, нарэшце, заззяла сонца. Разышліся хмары. Уздыхнула вольна зямля, палітая кроўю. Зашалясцелі лясы, запелі птушкі. Стала відна, вольна ў Расіі. Панеслася слава на ўвесь свет аб Спасалюду і Светлаводу.

Эх, якое у нас цяпер шчасце, вольнае жыццё, культурнае, заможнае. ... кіруе ўсім Светлавод мудры.

(Запісана ў 1937 годзе ў в. Пільшыцы, Бялыніцкага раёна).

КАБ АБ ПАНУ УСПАМІНУ НЕ БЫЛО

Пан нас мучыў, пан нас плецямі сцябаў,
Дужа рана на работу выганяў.
Выйду, выйду я да рэчанькі крутой,
Клікну, клікну шэрых воўкаў за сабой.

Сабярэцесь, шэры воўкі, ды з бара,
Вы бяжыце ды да панскага двара,
Забяжыце вы да панскага двара,
Як узойдзе толькі ясная зара.

Вы запейце песню страшнае таскі,
Разарвіце цела пана на кускі,
Разарвіце, закапайце за сялом,
Каб аб пану ўспаміну не было.

(Запісана ў калгасе «Шлях Сталіна», Полацкага раёна, 1936 г.).

АДПУСЦІЛІ СЯЛЯН „НА СВАБОДУ“...

Адпусцілі сялян «на свабоду»
Дзевятнаццатага феўраля,
Зямлі толькі не далі народу, —
Вось вам «міласць» цара і дваран.

Мужыкі без зямлі прападаюць,
А дваране і рады таму,
Што за бесцань яны нанімаюць
Мужыкоў на работу сваю.

Прыціскае нас земскі начальнік
І ураднік дыхнуць не дае,
Поп пужае нас адам крамешным
І за трэбы тры скуры дзярэ.

(Запісана ў калгасе «Чырвоны Маяк», Лёзнянскага раёна. 1936 г.).

ДОСЫЦЬ ІМ, ПАНАМ, НАД НАМІ КРЫЧАЦЬ, ТРЭСЦІ БІЗУНАМІ...

Досыць ім, панам, над намі
Крычаць, трэсці бізунамі!
А, паганская натура,
Ды каб лопнула ў іх скура!
Бывала ў нашага брата
Без пакрыцця стаіць хата,
Пуп аж к спіне прыцягае,
Бедны з голаду ўмірае,
А ён, злы паганец,
Войтаў перад сабою гоніць
Ды на ўсю вёску гамоніць:
— Ах вы, шэльмы, валацугі,
Запрагайце валы ў плугі.
Ідзіце поле араць,
Сена грэбці, стагі класці!..
Хлеба не бачыш ні кусочка,
Ясі крапіўку з гаршчочка.
Як прыпомніш сваю долю,
Пашоў-бы лепш у няволю.
Глянеш за гару на поле,
Ні спяблінкі—усё гола.
Жыта сеяць не прышлося,
Аўсы ў зямлі так і заселі,
А пшаніцы ані мелі.
У гародзе буракі
Пачарнелі як жукі,
Морква зарасла травою,
А цыбуля крапівою.
Усе будынкі пастарэлі,
А другія пагарэлі,
Як мяртвіцы стаяць,
На нашу беднасць глядзяць.
Сухенька лета ў пана,
А свая ніва не арана.
Досыць ім, панам, над намі
Крычаць, трэсці бізунамі!
А, паганская натура,
Ды каб лопнула ў іх скура!
Яны хочуць Польшчу абнавіць
Ды ізноў мужыкоў давіць.
Але трасцу,—не дажджуць,
Усіх, як чарвей, паражмуць!
Нуце, браце мужычкі,
Возьмем мы іх на дручкі,
Будзем бараніцца самі,
Зрэжам галавы касамі!

(Запісана ў м. Свіслач, Асіпавіцкага раёна, 1936 г.).

З ЖЫЦЦЯ ДАРЭВАЛЮЦЫЙНАЙ БЕЛАРУСІ. Жабрак. Карціна мастака Пэна. Фото С. Грыва.

БРАТЫ-АСІЛКІ

(Народная казка)

За марамі, за лясамі, за шырокімі палямі знаходзілася вялікае-развялікае царства. У гэтым царстве жылі-былі два браты-асілкі: Вярнігор і Ратай, ды іх маці — Праўда.

Сільныя былі браты. Старэйшы—Вярнігор — цэлыя горы варочаў, рэкі пракопваў, з зямлі руду і вугаль здабываў. Лёгка ў яго руках кавалася мяккае жалеза і цвёрдая сталь.

Малодшы — Ратай — хадзіў за сахой. Араў, сеяў, збіраў ураджай з шырокіх ніў. Увесь свет ён хлебам карміў.

Не раз чулі браты, што многа асілкаў хадзілі супроць гора і нядолі, але заўсёды не маглі іх перамагчы. Яны знішчылі некаторых паноў і падпанкаў, але не маглі перамагчы цара-цароў, які засланяў сабой сонца. Цар-Арол двухгаловы, з жалезнымі дзюбамі і крыламі-самазмахамі, панаваў над усім царствам.

Нязносна стала жыць і братам-асілкам.

І вось аднаго разу раніцай кліча маці-Праўда сыноў-асілкаў у хату. Прышлі яны.

— Што скажаш, разумная мама?—пытаюць браты-асілкі ў маці-Праўды.

Паглядзела маці-Праўда на сваіх сыноў-асілкаў і кажа:

— Галавы ў вас, сынкі родныя, праўдзе-розуму падуладныя. Цар-Арол — наш закляты вораг. Трэба знішчыць яго і вызваліць ад гора нашу вялікую - развялікую краіну.

— Ты, Вярнігору, горы варочаеш, з-пад зямлі вугаль здабываеш, жалеза і сталь плавіш, у цябе сілы — ні ў кога столькі няма. Зрабі сабе меч і ідзі на цара-Арла.

А ты, Ратаю, увесь свет хлебам корміш, сам дрэнна жывеш. Дык і ты ідзі памагаць брату. Шчасце тваё залежыць ад старэйшага брата. Многа асілкаў хадзіла вайною на цара-цароў, і ніхто не мог яго перамагчы, а вы, сакалікі мае ясныя, удвох пераможаце.

Слухалі-слухалі браты-асілкі маці-Праўду, вучыліся праўдзе-розуму. І нарэшце старэйшы брат Вярнігор і гаворыць да Ратая:

— Што-ж, браце, паслухаем маці-Праўду! Пойдзем вайною супроць цара-Арла, дабудзем Волю-свабоду!

— Гатоў я ісці на цара-ворага, родны браце. Сярпом я збожжа зжынаў, а сабе гора нажываў. Скуй, дарагі браце, мне моцны і востры серп. Ім я сажну нядолю цяжкую, а сабе шчасце знайду.

І пачалі з таго дня браты ў паход рыхтавацца. Доўга збіраліся. Вярнігор выкаваў сабе велічэзны сталёвы молат. Стукнуў ён сабе па калену і аж усё кругом задрыжала, закалацілася, лісце з дрэў пападала; перапалохаліся птушкі і звяры — хто куды мог — пахаваліся.

— Добрая зброя, — сказаў Ратай.

А брату Ратаю выкаваў Вярнігор вялікі і востры серп. Не абы які серп, а серп, якім махнеш—і векавечны лес, як былінкі, на зямлю сцелецца.

Даведаўся цар-Арол аб паходзе братоў-асілкаў. Сабраўся ён хутка і пайшоў настрэчу ім. Сустрэліся браты-асілкі з царом-Арлом на шырокім полі. Завязалася крывавая бойка.

Асілак-Вярнігор біў цара-Арла па яго двух галовах вялікім молатам, а асілак Ратай рэзаў сярпом крыллі-самазмахі і лапы-кіпцюры. Цар-Арол сыпаў агнём на асілкаў-братоў, кляваў жалезнымі дзюбамі-жэрламі, лапамі-кіпцюрамі драпаў за рукі і твары.

Ночы і дні біліся. Кроў ракамі лілася. Зямля ўся дрыжала і стагнала. Многа ран нанеслі цару-ворагу асілкі-браты. Крыллі-самазмахі абабілі, глыбока ў зямлю загналі. Многа ран было і ў асілкаў-братоў. Ратай па пахі заехаў у зямлю, Вярнігор — па пояс. Пачалі слабець браты. А цар-Арол усё балючай і балючай кляваў дзюбамі-жэрламі, пёк агнём, драўся лапамі-кіпцюрамі. Цяжка стала братам. Першы змогся Ратай, утаміўся і Вярнігор. Хацеў было цар-Арол знішчыць іх, але не ўдалася. Адступілі ў бойцы браты-асілкі.

Пачалі браты-асілкі залечваць раны свае, накапляць сілы, а маці-Праўда павучаць іх, што, каб перамагчы, трэба яшчэ лепш загартаваць зброю, біцца дружна, не адступаць ні на крок, толькі тады можна перамагчы цара-Арла.

Некалькі год рыхтаваліся браты-асілкі да вайны з царом-Арлом. А калі добра падрыхтаваліся, зноў рушылі ў бойку. А маці-Праўда бураю ўзнялася над вяліка-развялікім краем і пачала зваць на падмогу ўсіх, хто церпіць здзекі ад пражорлівага драпежніка. Многа народу кінулася на падмогу братам-асілкам.

Не многа і не мала біліся, але ўрэшце перамаглі. Асілак Вярнігор моцнымі ўдарамі молата аглушыў галовы цара-Арла, а Ратай адрэзаў іх сярпом. Аж водгулле па ўсяму бел-свету панеслася, калі зляцелі з плеч галовы цара-Арла. Увесь бедны люд радаваўся, што браты-асілкі вялікае-развялікае царства з ярма вызвалілі, ад ланцугоў аслабанілі.

Не рады толькі былі цары-гады, цары-змяі, цары-акулы, цары-скарпіёны. Паслалі яны з сваіх царстваў цьму-цьмушчую войска на вялікі-развялікі край братоў-асілкаў. Памагаць ім сталі таксама служакі знішчанага цара-Арла. Але не вышла. Вярнігор і Ратай і гэтых перамаглі цароў, і служак царскіх, бо яны слухалі сваю маці-Праўду, што трэба дзейнічаць разам, біцца супроць ворага дружна і жыць у вечнай згодзе.

Не многа і не мала год прайшло з таго часу, а браты-асілкі ўсё дужэюць і дужэюць. А вызвалены свой вялікі-развялікі край яны зрабілі сільным і магутным. Граніцы краю з поўначы на поўдзень, з поўдню на ўсход яны адзелі ў бетон і сталь. Усе цары, якія ідуць вайною супроць братоў-асілкаў, ламаюць сабе зубы аб сталёва-бетонную граніцу.

І вольна і багата жывуць цяпер браты-асілкі. І няма плачу і стогнаў у вялікай-развялікай дзяржаве. Усе людзі жывуць радасна і весела. Старэйшы брат і цяпер варочае горы, здабывае вугаль, куе жалеза, робіць машыны. Малодшы — Ратай — усю зямлю вялікай-развялікай краіны засявае, высокія ўраджаі штогод збірае.

Так жывуць і пажываюць два браты-асілкі. Ніякая сіла варожая цяпер не страшна ім. Усе цары вельмі баяцца моцна загартаванай зброі асілкаў-братоў: сярпа і молата.

Запісана ад калгасніцы-стаханаўкі калгаса «Памяць Леніна», Бярэзінскага раёна, Юзэфы БУДРЫК.

АБ РАДАСНЫМ СЁННЯ СПЯВАЕ ШЧАСЛІВЫ СОВЕЦКІ НАРОД

***

МАЁ СЭРЦАЙКА ЖАДАЕ СТАЛІНА ПАБАЧЫЦЬ

З глыбокае крынічанькі
Ручайкі ліліся,
Там сястрыцы-маладзіцы
Пагуляць сышліся.

Яны ў лесе пагулялі,
Ягад панабралі,
Паміж сабой дзве сястрыцы,
Ідучы, маўлялі.

Адна кажа: «Мае дзеці
Сыты і адзеты,
Ой, каб-жа ім ды на свеце
Пражыць доўгі леты».

А другая гаварыла:
«Я не знаю гора,
Жыць мне сёння весялей,
Як жылося ўчора.

Ёсць і сала, ёсць і масла
Не знаю нястачы,
Маё сэрцайка жадае
Сталіна пабачыць».

(Запісана ў калгасе імя Сталіна, Буда-Кашалеўскага раёна, 1937 г.).

МАТЧЫН БАНКЕТ

старасці долю сваю напаткала, —
му ганарыцца шчаслівая маці.
лісьці гібела, жыццё праклінала,
зараз — багацце і радасць у хаце.

нком акружылі на старасці госці,
ны-грамабоі за столам сядзяць,
дочкі-сінічкі, у школьным узросце,
ходзяць культурна людзей
прывітаць.

арэйшы — Антоша — з Данбаса
прыехаў,—
рацуе на шахце пятнаццаты год.
стаўнік Алёша—для маці пацеха,
Павел — малодшы — выдатны пілот.

чушка Марыля з маленства жадала
ыць інжынерам бяскрайных дарог,
сёлета гэта яна атрымала,
цешыцца маці з гасцей чатырох.

дзеці пачэсна старую віталі
гутарку весела ў хаце вялі —
ра шчасце, што даў любімы наш
Сталін
ямейцы народаў вялікай зямлі.

тарэнькая маці вясёла й здарова,
тол пакрывае ядою, пітвом.
шум весялосці ў сям'і ганаровай
ясецца праз вокны далёка за дом.

радасна маці з дзяцьмі весяліцца,
ачэсна сядзіць з галавою сівой.
леў поўны скаціны, а хата—святліца,
хлеба засекі, і сёння ён свой.

дзеці ад сэрца старую віталі,
гутарку весела ў хаце вялі —
ра шчасце, што даў любімы наш
Сталін
ямейцы народаў вялікай зямлі.

(Запісана ў калгасе «Чырвоныя Дольцы», Ушацкага раёна, 1937 г.).

Калгасныя частушкі

Трактарамі поле пашам,
Па-заможнаму жывем.
Зараз мы частушкі звонка
Пра жыццё сваё спяем.

Сталін родны, Сталін блізкі,
Ты жывеш у сэрцах мас
І па ленінскім заветам
Ты прывёў сялян ў калгас.

Я бярозкамі, цвятамі
Абсадзіла хату.
У калгасе добра жыць —
Сталінскі ёсць статут.

Статут новы мы прынялі
І па-новаму жывем,
Добра пашам, добра сеем,
Ураджай вялікі жнем.

Будуць новым ураджаем
Гумны ўсе завалены.
Мы жывем цяпер у калгасе
Па статуту Сталіна.

Я на трактары працую,
Трактар весела гудзіць.
Дзякуй, дзякуй табе, Сталін,
Што нам добра стала жыць.

Пачаў песню запявала
Аб стаханаўскай вясне.
Такой радасці, бывала,
Мы не бачылі і ў сне.

Пакланілася бяроза
Над травою шумнаю.
З кожным днём я ў калгасе
Раблюся культурнаю.

У калгас я ўступіла,
Стала многа кніг чытаць.
Кніжкі мяне навучылі
Жыццё наша пазнаваць.

Як жыла аднаасобна, —
Андарак насіла,
Як пайшла я ў калгас, —
Шоўку накупіла

А у лузе пад гарой
Рэчка хутка коціцца.
Аб жанчыне ў СССР
Сталін шмат клапоціцца.

Каб павысіць ураджайнасць,
Будзем з тэхнікай дружыць.
Мы жадаем, родны Сталін,
Доўга, доўга табе жыць.

(Запісана ў розных раёнах БССР).

Барэльеф залы з'ездаў Дома ўрада ў Менску.

СТАЛА НАША БССР УЖО ОРДЭНАНОСНАЮ...

(ЧАСТУШКІ)

Беларусь, мая старонка,
Край мой вольны, дарагі,
Ты ідзеш наперад гонка,
Нясеш Леніна сцягі.

За гарамі, за лясамі
Масква родная ляжыць.
Адтуль шчасце к нам прыходзіць,
Ясным сонцам зіхаціць.

Красна вішня і маліна,
А сцяг Леніна красней.
Вырасла мая краіна,
Хораша жывецца ў ёй.

Нібы кветачка красуе
На ракітавым кусце,
Наша слаўная радзіма
Расцвітае і расце.

У нас шырокія дарогі,
У нас шырокія масты.
Ля дарогі растуць дрэвы,
Кветак цэлыя кусты.

Чаго нам не весяліцца,
А чаго нам не спяваць,
Дзе ўчора было балота,
Сёння — поле, сенажаць.

Не расці у буйным жыце,
Сінявокі васілёк.
Нашым брацця́м дрэнна жыці
За граніцай, па той бок.

Песня ў полі зазвінела,
Шчасце вестачку нясе.
Канстытуцыю ўжо мае
І нашая БССР.

А калгасны ўраджай,
Узняць утрое можам мы.
Стаў наш край ордэнаносным,
Сталі мы заможнымі.

Няма старага Палесся,
Дрыгвы, куп'я і балот.
На Палессі ходзіць трактар
І лятае самалёт.

Больш не вернецца да нас
Гора невыноснае,
Стала наша БССР
Ужо ордэнаносная.

(Запісана ў розных раёнах БССР).

СЁННЯ ПОЎНІЦЦА ПРАСТОР ПЕСНЯМІ МАШЫННЫМІ...

Не шумі, зялёны бор,
Густымі вяршынамі.
Сёння поўніцца прастор
Песнямі машыннымі.

Ай ды хата, ай ды хата,
Хата была дымная,
А цяпер наша краіна
Стала ўжо машынная.

Наш калгас стаіць ля рэчкі,
Там вялікі воды.
Больш і больш растуць у нас
Буйныя заводы.

Мы будуем Асінбуды,
Фабрыкі, калгасы.
Мы са сцягам Леніна
Вядзем уперад масы.

Раней была ў нас багна,
Гразь, балоты, брод.
А цяпер на гэтым месцы
Велікан-завод.

За свае — дзяржавы сродкі
Мы будуем і расцем;
Ні граша ў капіталістаў
У пазыку не бярэм.

Пойце песні, комсамолкі,
Напявай калгасны марш.
За калгаснай малацілкай
Паеду на Гомсельмаш.

Сярод лесу, на лугу
Пахавалі мы саху;
На другую старану
Пахавалі барану.

Далінамі, трактамі—
Тут і там, тут і там,
Загудзелі трактары
Па калгасным палям.

Цёплы вецер павявае,
Сонца свеціць з высаты,
А па вуліцы па нашай
Расстаўляюцца слупы.

То слупы ўсе для наводкі
Электрычных правадоў.
Скора, скора ў нас засвецяць
Лямпы ленінскіх агнёў.

Не маланка там іскрыцца,
Не Ілья-прарок грыміць,
А з слупа на слуп ў калгасы
Электрычаства бяжыць.

(Запісана ў розных раёнах БССР).

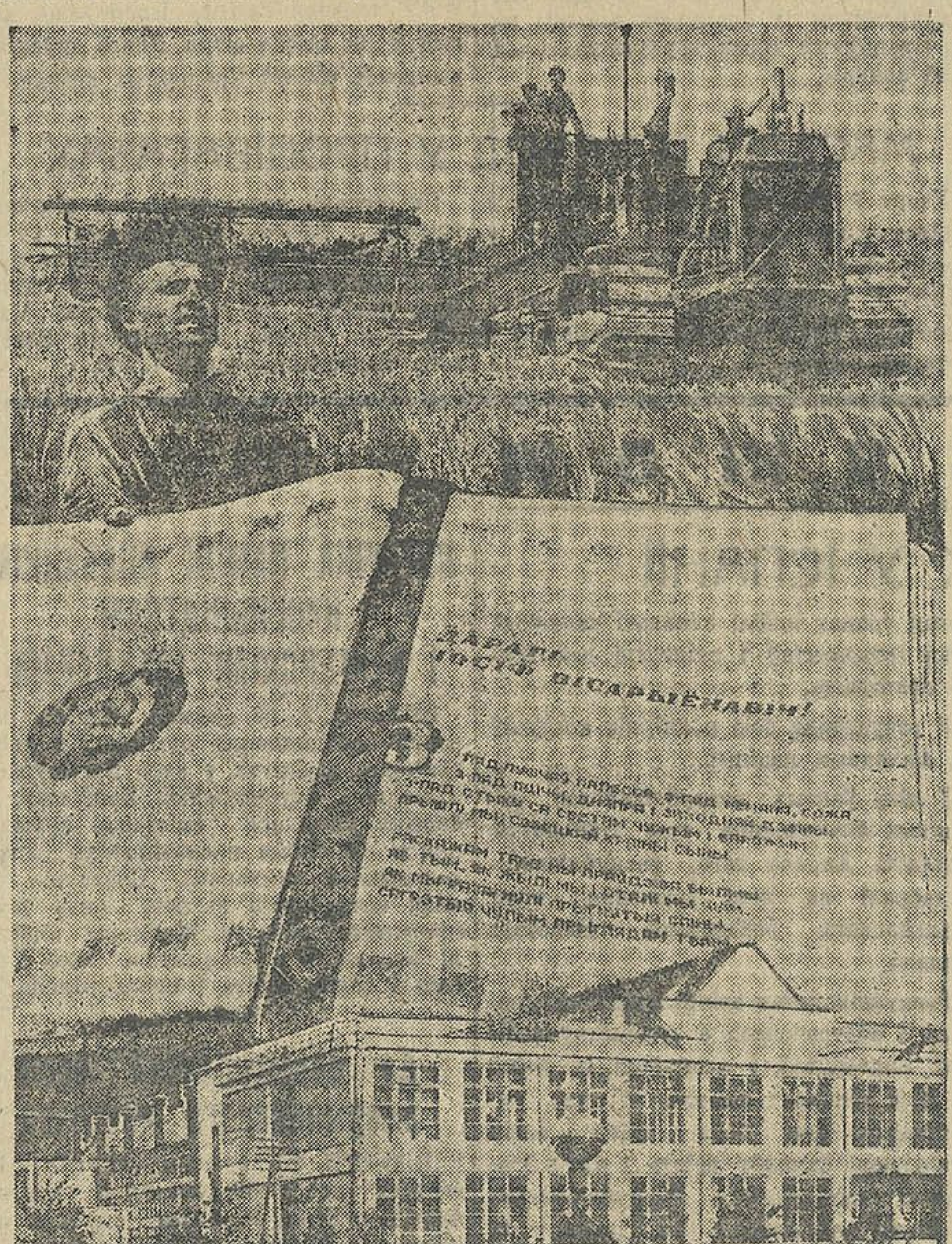

БЕЛАРУСЬ ОРДЭНАНОСНАЯ. НА ЗДЫМКУ— у цэнтры — першая старонка Пісьма беларускага народа таварышу Сталіну, зверху: знатны камбайнер Беларусі, стаханавец Жлобінскай МТС тав. Гараўцоў; знізу: агульны выгляд швейнай фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі» у Віцебску.
Фото С. Грына.

ВАС-ЖА ЛЮБІЦЬ МУДРЫ СТАЛІН

Спі, дачушка мая Валя,
І равеснік твой Віталій,
Вас-жа любіць мудры Сталін.

А вы, дзеткі, чаму ўсталі
І маленькім спаць не далі...
Вас-жа любіць мудры Сталін.

Хачу, каб вы падрасталі,
Перад вамі шчасця далі, —
Вас-жа любіць мудры Сталін.

Нас, маленькіх, так, бывала,
Не глядзелі-гадавалі, —
Вас-жа любіць мудры Сталін.

Нас у хаце замыкалі,
Для вас яслі збудавалі, —
Вас-жа любіць мудры Сталін.

Нам і хлеба нехапала,
Усяго вам ёсць нямала, —
Вас-жа любіць мудры Сталін.

Весялей і мне жыць стала,
Узнагароду атрымала.
Хай жыве наш мудры Сталін!

(Запісана ў калгасе імя Фрунзе, Юшкаўскага сельсовета, Любанскага раёна, 1937 г.).

КРАЙ ЛЮБІМЫ НАШ КВІТНЕЕ

Прамінула тое гора,
Што калісьці ў нас было.
Новай радасцю говорыць
Сёння нашае сяло.

Край любімы наш квітнее,
У ім мы весела жывём.
Жыццё наша шчаслівее
З кожным годам, з кожным днём.

Канстытуцыя прынесла
Многа радасці, красы.
Самым лепшым кандыдатам
Аддалі мы галасы.

(Запісана ў Слуцкім раёне, 1937 г.).

***

ЖЫЦЦЁ Ў КРАСКАХ І БУКЕТАХ ТОЛЬКІ СТАЛІН ЗМОГ НАМ ДАЦЬ

Як быў цар, тады народы
Гаравалі з года ў год,
На паноў, на жываглотаў
Пралівалі кроў і пот.

Не было на працу права,
Не маглі мы існаваць,
Толькі царская расправа
І была адна чуваць.

Не было для нас і школы,
Толькі быў для нас дурман.
Не чыталі мы газеты,
Бо вучыўся толькі пан.

Не было свабоды слова...
Вельмі цяжка было нам...
Заганяў цар у падполле,
Мы-ж збіраліся і там.

Клікнуў нас таварыш Ленін
Супроць цара
Выйсці ў бой.
Мы ішлі да вызвалення,
Родны Сталін, за табой.

Нас вядзе таварыш Сталін
За сабою ўпярод,
Каб заможна жыць мы сталі
І шчаслівы быў народ.

Добра жыць нам. А за гэта
Любім песні мы спяваць.
Жыццё ў красках і букетах
Толькі Сталін змог нам даць.

(Запісана ў калгасе імя К. Маркса, Лепельскага раёна, 1937 г.).

НА МЯЖЫ СОВЕЦКАЙ СТАІЦЬ ВАРТАВЫ

Пакрыла ночка цёмная
Шырокія палі.
На мяжы совецкай
Стаіць вартавы.

З усходу і захаду
Рыхтуецца паход
На вольную краіну,
На мірны наш народ.

Нас гэта не палохае,
Гатовы мы ў бой
За наша жыццё светлае,
За край шчаслівы свой.

Радзіма наша мірная.
Вайны мы не хацім.
Чужой зямлі не трэба нам,
Сваёй не аддадзім.

(Запісана ў калгасе «Піонер», Копыльскага раёна, 1937 г.).

КАЛЫХАНКА

Маці сына палажыла,
Стала песеньку спяваць.
Люлі-люлі, мой маленькі,
Закрый вочкі, пара спаць.

Вырасцеш, сынок, вялікі,
Пойдзеш ў Армію служыць,
Сам таварыш Варашылаў
Будзе там цябе вучыць.

Злосны вораг за мяжою
Хоча зноў вайну адкрыць,
І ты будзеш, мой сыночак,
Гэтых гадаў трапна біць.

(Запісана ў в. Роскачы, Бабруйскага раёна, 1937 г.).

Сталін — радасць наша

(Прамова калгасніцы на сходзе, прысвечаным выбарам у Вярхоўны Совет СССР)

Як вольная зязюля
Вясною ў лузе,
Зажыла жанчына
У Совецкім Саюзе.

Такой яна стала
Дасужай і жвавай,
Штодня памагае
Кіраваць дзяржавай.

Хто-ж такі магутны
Знайшоўся на свеце —
Знішчыў ўсю нядолю,
Знішчыў ліхалецце?

Кожны, хто спытае,
Сам-жа і адкажа:
Сталін — свет наш ясны,
Сталін — радасць наша.

Мы сваю краіну
Вычысцім, як вока,
Ад ворагаў лютых,
Прагных крывасмокаў.

Хай яны лютуюць,
Лязгаюць аружжам, —
Поясам сталёвым
Наш Саюз акружан.

У бетонных вежах,
На палях, у лесе —
Пагранічнік зоркі
Аж у паднябессі.

На заводах вялікіх,
На палях бязмежных
Працуюць народы
Рэспублік сумежных.

Цяпер ўсе народы
У Совет выбіраюць,
Лепшых сыноў краю
Туды пасылаюць.

З радасцю вялікай
Гавораць ўсе людзі:
Першым дэпутатам
Сталін у нас будзе.

(Запісана 25-XI 1937 г., Рудзенскі раён).

ЭТНАГРАФІЯ І ФАЛЬКЛАРЫСТЫКА

Да Вялікай Кастрычніцкай социялістычнай рэволюцыі на Беларусі не было ні адной навукова-даследчай установы, якая займалася-б вывучэннем быту, звычаяў і творчасці беларускага народа. Толькі адзінкавыя прадстаўнікі інтэлігенцыі, аматары-этнографы (Шэйн, Дабравольскі, Чуркін, Сербаў і інш.) часта на свае мізэрныя сродкі рабілі падарожжы на вёску для збірання матэрыялаў.

Сапраўднае развіццё беларускай этнаграфіі і фальклярыстыкі пачынаецца толькі пры совецкай уладзе.

Паслядоўнае і няўхільнае правядзенне ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, перамога соцыялістычнага будаўніцтва забяспечылі бурны рост культуры і творчасці шырокіх народных мас. Таму навукова-даследчая работа ў галіне этнаграфіі і фальклора набывае ў нас сапраўды дзяржаўны размах.

Асабліва работа разгортваецца пасля стварэння Акадэміі навук БССР — навуковага цэнтра рэспублікі.

У галіне этнаграфіі і фальклора, як і на іншых участках ідэалагічнага фронта, прабавалі шкодзіць ворагі народа — трацкісцка-бухарынскія бандыты і нацыянал-фашысты. Яны ўзводзілі паклёп на таленавіты беларускі народ, абкрадвалі яго, усяляк ігнарыруючы лепшыя ўзоры яго творчасці, фальсіфікавалі фальклор, вытраўліваючы з яго класавую нянавісць да прыгнятальнікаў і ворагаў народа. Горш атруты былі для наймітаў фашысцкіх разведак радасныя песні совецкага народа.

Але, не гледзячы на варожую практыку мінулага шкодніцкага кіраўніцтва Акадэміі, секцыя этнаграфіі і фальклора дабілася за апошнія годы значных дасягненняў.

Асабліва павінна быць падкрэслена разгортванне збіральніцкай работы. Штогод накіроўваюцца ў раёны БССР этнаграфічна-фальклорныя экспедыцыі. Па сваіх рэзультатах асобна вылучаюцца Аршанска-Сенненская экспедыцыя 1934 г., Віцебска-Лёзнянская і Чэрвеньска-Пухавіцкая 1936 г., рад паездак у 1937 г. у сувязі з выданнем рэдакцыяй «Праўды» вялікай анталогіі «Творчество народов СССР», і Бабруйская экспедыцыя 1938 года.

Створана сетка збіральнікаў-карэспандэнтаў на мясцах (звыш 300 чалавек), з якімі праводзіцца сістэматычная работа. Сярод лепшых збіральнікаў фальклора павінны быць адзначаны рабочы Верба з Бабруйска, калгаснік Бондараў з Магілеўскага раёна, вучань Папкоўскі, хатняя гаспадыня Гольман і інш.

За апошнія годы сабраны дзесяткі тысяч узораў народнай творчасці. Побач з клапатлівым збіраннем культурнай спадчыны, асаблівая ўвага звернута на новы, совецкі фальклор.

Упершыню наладжана навуковае збіранне народных мелодый з дапамогай фанографа, дакладна фіксіруючага жывую музыкальную інтанацыю народных песень. Створаны фанаграма-архіў уяўляе сабой вялікую культурную каштоўнасць. Пачалося сур'ёзнае вывучэнне фальклора рабочых, народных танцаў і народнай інструментальнай музыкі.

Праведзена значная работа па папулярызацыі лепшых узораў дарэволюцыйнага і совецкага фальклора праз перыядычны друк. Выдан рад зборнікаў: «Ленін і Сталін у беларускай народнай творчасці», «Чырвоная Армія і абарона радзімы ў народнай творчасці», «Варашылаў у народнай творчасці», «Дарэволюцыйная і Совецкая Беларусь у народнай творчасці» і першы ў Саюзе зборнік яўрэйскага совецкага фальклора «Яўрэйскія народныя песні аб Чырвонай Арміі».

З важнейшых тэм, якія распрацоўваюцца цяпер навуковымі работнікамі секцыі этнаграфіі і фальклора, трэба адзначыць трохтомны звод беларускіх народных песень з мелодыямі, першы том якога падрыхтаван ужо да друку; вялікі альбом беларускага народнага мастацтва (тканіна і вышыўка), зборнік антырэлігійнага фальклора, звод совецкага фальклора яўрэйскі музыкальны фальклор, манаграфія «Беларусы» і інш. У галіне беларускай совецкай этнаграфіі і фальклора плённа працуюць як старыя вучоныя — акадэмік Н. М. Нікольскі, этнограф І. А. Сербаў, так і маладыя спецыялісты — А. Калечыц, Л. Душман, аўтар гэтага артыкула і інш.

Перад беларускімі совецкімі этнографамі і фальклярыстамі стаяць грамадзянай важнасці задачы — клапатліва сабраць і даследваць усё багацце народнай творчасці, распрацаваць важнейшую тэму сучаснай этнаграфіі — соцыялізм у быту працоўных, стварэнне новага светапогляду.

Выконваючы ўказанні вялікага правадыра таварыша Сталіна, совецкая этнаграфія і фальклярыстыка не толькі не адрываецца ад народа, але ўсяк дапамагае соцыялістычнай рэканструкцыі быту і далейшаму росквіту народнай творчасці вялікай сталінскай эпохі.

М. Я. ГРЫНБЛАТ,
загадчык секцыі этнаграфіі і фальклора Акадэміі навук БССР, старшы навуковы работнік.

Вучні гомельскай школы імя 5-й гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі рыхтуюць мастацкія нумары да навагодняй ёлкі. НА ЗДЫМКУ (злева направа): вучаніцы 3-га класа Фатахтынава Ліда, Шагал Валя і Несцярэнка Жэня развучваюць «Цыганскі танец». Фото Шаевіча (Фотахроніка БЕЛТА).

БУДУЧЫЯ ПІЛОТЫ

Пачынаюцца заняткі. Інструктар тав. Бабёнак кіруе заняткамі вучлётаў менскага аэраклуба імя Героя Савецкага Саюза тав. Молакава.

— Што ўваходзіць у механізм газаразмеркавання? — пытае інструктар курсанта Ермаловіча Івана, рабочага бісквітнай фабрыкі.

— Кулачок, накіроўваючы штурхач, дзве пігі, каромысла, два клапаны, — адказвае ён.

— Што такое дагаранне? — задаецца яму другое пытанне.

— Дагаранне — гэта няпоўнае згаранне рабочай сумесі ў часе выхлапу. Сумесь згарае ў рабочым ходзе, фактычна ўжо не прыносячы значнай карысці, — грунтоўна, усебакова адказвае т. Ермаловіч і на гэта пытанне.

За ім адказваюць яго таварышы па вучобе — Брамейчык Коля, Малей Міня, Стахоўская Зіна, Піяжко Маня. На ўсе задаваемыя ім пытанні яны даюць такія-ж дакладныя адказы.

Сярод вучлётаў аэраклуба шырока разгорнута соцспаборніцтва. Вучыцца на выдатна імкнуцца ўсе курсанты. Лік выдатнікаў расце з кожным днём.

Нядаўна аэраклуб закончыў укамплектаванне новага набору пілотаў і авіятэхнікаў. Большасць прынятых курсантаў — актывісты аэраклубнай работы, камсамольцы.

Вучоба ў аэраклубе была-б пастаўлена значна лепш, калі-б ва ўсіх прадпрыемствах, навучальных установах стварылі добрыя ўмовы для вучобы курсантаў аэраклуба. Так, напрыклад, у ФЗУ Заходняй чыгункі вучняў сістэматычна адрываюць ад вучобы ў аэраклубе.

Курсанты менскага аэраклуба з вялікім запалам і цікавасцю, без адрыву ад вытворчасці, авалодваюць лётнай справай. Старанна і ўважліва праходзяцца імі тэарэтычныя прадметы. Яны ўпорна працуюць над вывучэннем складанай авіяцыйнай навукі, рыхтуючыся добра падрыхтаванымі прыступіць да лётнай практыкі. Пройдзе год, і мара маладых рабочых і студэнтаў Менска стане сапраўднасцю. Яны будуць пілотамі!

В. АБРАМОВІЧ,
курсант аэраклуба імя Молакава.

МУЗЫКАЛЬНАЯ ШКОЛА

У студзені 1937 года ў Оршы арганізавана музыкальная школа. У мінулым вучэбным годзе ў ёй займалася 105 таленавітых рабят — юных піяністаў, скрыпачоў, віялачэлістаў. Зараз у школе займаецца 168 вучняў. У ёй ёсць клас раяля, віялачэлі, скрыпкі, духавых інструментаў, народных інструментаў.

Музшкола з'яўляецца сапраўдным рассаднікам музыкальнай культуры ў Оршы.

З ліку вучняў школы многія праявілі свае музычныя дараванні. Калі на раялі грае 12-гадовая Саня Фрыдман, адчуваецца, што гэта сапраўдны (для сваіх год) майстар. Хочацца адзначыць такіх здольных вучняў як Жэня Ластоўка, Сіма Гурэвіч, Зіна Шарф, Тома Спектар, Соня Кауфман, Тася Тодрына, Эля Натэлевіч.

Для стварэння музыкальнай школы чымала сіл і намаганняў паклала дырэктар школы К. М. Рыскіна. Умелы арганізатар, гарачы энтузіяст сваёй справы, палкам адданая школе, яна [illegible] далейшым росце школы. Яна любіць сваю справу, аддае ёй многа энергіі.

Многа любві ўкладвае ў сваю працу выкладчыца тав. Б. Л. Сакалоўская. Выступленні яе вучаніц на адбыўшымся нядаўна вечары з усёй відавочнасцю паказалі гэта. Выдатныя выступленні вучняў захаплялі гледачоў.

Е. ВАСІЛЁНАК.

ГОД ВЫДАТНЫХ ПОСПЕХАЎ

З захапленнем я прачытаў пісьмо калгаснікаў сельгасарцелі імя Тэльмана, Брагінскага раёна, якія расказваюць, чым яны сустракаюць ХХ-годдзе нашай ордэнаноснай БССР і прапануюць арганізаваць шырокае соцыялістычнае спаборніцтва імя ХХ-годдзя ўтварэння БССР за новыя перамогі соцыялістычнай сельскай гаспадаркі, за заваяванне права ўдзелу ва Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы. Я горача падтрымліваю гэту прапанову.

1938 год з'явіўся для мяне годам вялікіх поспехаў. Многа выдатных дзён гэтага года надоўга астануцца ў памяці.

22 ліпеня. На шырокія полі калгаса «III інтэрнацыянал» вышаў наш «Комунар». На гэтых палях да рэволюцыі можна было бачыць селяніна з сагнутай спіной за сахой, бараной, сярпом. А зараз багаты калгасны ўраджай убіраюць камбайны. Работа ідзе спорна. Дружна працуе брыгада: трактарыст Андрэй Чорнагаловы, штурвальны Міхаіл Цалковіч і мой памочнік Аня Асіпчук. Прыемна чуць пахвальныя словы калгаснікаў аб совецкіх машынах, якія аблягчылі працу селяніна.

2 жніўня. Радасны дзень. Я на сваім камбайне выканаў сезоннае заданне—ўбрана 202 гектары зернавых, пры норме—200. Атрымаў прывітальную тэлеграму ад сакратара ЦК КП(б)Б і наркома земляробства БССР. З'явілася яшчэ больш запалу для выканання пастаўленай мэты — убраць не менш 450 га.

24 жніўня. У калгасе закончана ўборка зернавых. Падлічылі—ёсць 470 гектараў! Норма выканана на 235 процантаў. З радасцю даведаўся, што заваяваў першынства па камбайнавай уборцы ў БССР. Заробак мой за 25 дзён склаў 2.280 рублёў. Цяпер—адно імкненне: падвучыцца, каб у будучым годзе даць яшчэ больш высокія паказчыкі.

10 верасня. За стаханаўскую работу занесен на Усебеларускую дошку гонару імя ХХ-годдзя БССР.

20 кастрычніка. Пярвічная партарганізацыя Жлобінскай МТС прыняла мяне ў кандыдаты партыі. На партсходзе я даў бальшавіцкае абяцанне — з гонарам несці званне кандыдата партыі Леніна—Сталіна.

7 лістапада. У Менску на Кастрычніцкіх урачыстасцях. З захапленнем любаваўся парадам, магутнасцю нашай Чырвонай Арміі. Калі спатрэбіцца, я сяду на танк і буду бязлітасна граміць ворага.

5 снежня. У радасны Дзень Сталінскай Канстытуцыі атрымаў паведамленне ад выстаўкома ВССР, што вылучан кандыдатам на Усесаюзную сельскагаспадарчую выстаўку за рэкордную ўборку на камбайне.

7, 8, 9 снежня. У Гомелі чытаў лекцыі аб вопыце сваёй работы для слухачоў школы механізацыі сельскай гаспадаркі.

З 10 па 15 снежня я, радавы камбайнер,—сярод вучоных і знатных людзей рэспублікі на сесіі Акадэміі навук БССР. Многа карыснага атрымаў ад дакладаў і выступленняў. Уважліва слухалі вучоныя і мяне, камбайнера. З трыбуны сесіі заявіў, што ў 1939 годзе на камбайне «Сталінец», які прыбудзе ў нашу МТС, абавязваюся ўбраць не менш 700 га. Многа прывёз з Менска каштоўнай літаратуры і самую дарагую сярод іх кнігу—«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)». Прыму ўсе меры, праяўлю настойлівасць і цвёрдасць характару для авалодання большэвізмам.

22 снежня. Атрымаў паведамленне ад Наркамзема БССР, што мяне пасылаюць на 6 месяцаў у Менскую школу механікаў па камбайну. Маё жаданне ажыццявілася Практыку падмацую тэорыяй і абавязацельства аб 700 гектарах, бясспрэчна, будзе выканана.

27 снежня. Знамянальны дзень. Сакратар райкома партыі ўручыў мне партыйны дакумент кандыдата ВКП(б). Гэта самы дарагі дакумент і я буду захоўваць яго, як зяніцу вока. З гэтым дакументам перамагу ўсе цяжкасці, з ім даб'юся новых поспехаў.

Вось некаторыя характэрныя дні маёй работы ў 1938 годзе. А такіх выдатных дзён у годзе многа. У кожнай МТС буднія дні камбайнераў, трактарыстаў былі насычаны высокапрадукцыйнай работай на карысць соцыялізма. На палях калгасаў, абслугоўваемых Жлобінскай МТС, працавалі 18 камбайнаў, 38 трактараў, 18 складаных малатарняў і дзесяткі іншых машын.

Пры чэснай рабоце, добра авалодаўшы тэхнікай, перадавыя людзі МТС паказалі ўзоры стаханаўскай работы. Трактарыст-стаханавец Чорнагалоў Андрэй за год даў 1.110 га, пры норме 800. Першынства сярод трактарных брыгад заваявала брыгада Курашына, у якой працуе знатная трактарыстка—дэпутат Вярхоўнага Совета БССР Варвара Васільеўна Тарасава. Па-стаханаўску працавалі дзяўчаты трактарнай брыгады (брыгадзір-камсамолка Самусёнак Анюта), сустрэўшыя ХХ-годдзе стварэння БССР перавыкананнем гадавых норм. Такіх прыкладаў можна прывесці многа.

Совецкім людзям ёсць што ўспомніць аб прайшоўшым 1938 годзе.

Кожны новы год нясе ім яшчэ больш радасці і выдатных перамог.

Уладзімір Фаміч ГАРАЦУЮ,
камбайнер Жлобінскай МТС.

ДРУКАВАННЕ ПРАЦОЎНЫХ КНІЖАК

Менская друкарня імя Сталіна прыступіла да выканання ўрадавага заказа — выпуску Працоўных кніжак. [illegible] паперы.

У друкарні будзе гатова да экспедыравання ў раёны і гарады БССР першая партыя Працоўных кніжак у 100 тысяч штук. Усяго друкарня выпусціць 650.000 Працоўных кніжак.

МАСАВЫ ПЕРАХОД У ПРОЦІВАГАЗАХ

Учора ў Менску адбыўся масавы 5-кіламетравы ваенізаваны пераход у процівагазах, прысвечаны ХХ-годдзю БССР. У ім прыняла ўдзел больш 20000 рабочых і служачых прадпрыемстваў і ўстаноў горада.

Па сігналу проціпаветранай хімічнай трывогі тысячы працоўных хутка адзелі процівагазы. Пад гукі аркестраў стройныя калоны рушыліся ў шлях. Яны прайшлі па вуліцах Карла Маркса, 11-е ліпеня, Ульянаўскай, Совецкай, Чырвонаармейскай і інш.

Трэніроўка хакейнай каманды спартыўнага таварыства «Спартак» на катку стадыёна «Дынама» ў Менску. Фото С. Грыня.

ДОШКІ ГОНАРУ ПАГРАНІЧНІКАЎ

ЗАХОДНЯЯ ГРАНІЦА, БССР. Байцы, камандзіры і палітработнікі Н-скага пагранатрада актыўна рыхтуюцца да ХХ-годдзя БССР. Ва ўсіх заставах праводзяцца гутаркі аб вялікім свяце беларускага народа, аб ролі Леніна і Сталіна ў стварэнні Беларускай ССР, аб поспехах ордэнаноснай рэспублікі за 20 год.

Падрыхтоўка да слаўнага юбілея выклікала ўздым сярод пагранічнікаў. У азнаменаванне гэтай гістарычнай даты байцы і камандзіры спаборнічаюць за высокія паказчыкі ва ўсіх галінах баявой работы.

І студзеня на ўсіх падраздзяленнях адбудуцца ўрачыстыя вечары з выступленнем калектываў мастацкай самадзейнасці. У клубе атрада на вечары выступіць з разнастайнай праграмай струнны аркестр пагранічнікаў, а таксама пакажа спектакль гурток жонак нач[illegible] саставу. Тут-жа адбудзецца [illegible] выстаўка, аформлены ва [illegible] «Дружба народаў СССР».

Да вечара падрыхтаваная выстаўка «20 год БССР». Альбом [illegible] выпусціў [illegible] пасвячаецца [illegible] у [illegible] Совецкага Саюза.

У ленінскіх пакоях і клубе [illegible] атрада устаноўлены дошкі гонару [illegible] і камандзіраў.

Для дзяцей камандзіраў і [illegible] свята ўладжваюцца [illegible] ёлкі з [illegible] самадзейнасцю.

Лепшыя агітатары-пагранічнікі [illegible] з праграмай [illegible] калгасах [illegible] слаўным юбілеі.

ПАДРЫХТОЎКА ДА ВУЧОБЫ ДАПРЫЗЫЎНІКАЎ

У рэспубліцы закончылася падрыхтоўка ваенна-вучэбных пунктаў Асоавіяхіма да вучобы дапрызыўнікаў 1918—19 гг. нараджэння. Абсталяваны вучэбныя класы, закуплена неабходная колькасць літаратуры і наглядных дапаможнікаў. Вучоба дапрызыўнікаў пачнецца ў студзені 1939 года.

З 13 па 23 снежня Цэнтральны Совет Асоавіяхіма БССР правёў ва ўсіх абласных цэнтрах вучэбна-метадычныя зборы начальнікаў і палітрукоў вучэбных пунктаў. Побач з вывучэннем ваенных дысцыплін курсанты атрымалі значную палітычную падрыхтоўку. Яны праслухалі лекцыі на тэмы: «ВКП(б) — правадыр і арганізатар Чырвонай Арміі», аб каварных метадах работы замежных разведак і іншыя.

З 25 снежня ў раёнах праводзяцца метадычныя зборы для малодшых камандзіраў запаса, прыцягнутых да работы з дапрызыўнікамі.

—о—

ВЫТВОРЧАЯ ЭКСКУРСІЯ СТАХАНАЎЦАЎ І ІНЖЫНЕРАЎ У МАСКВУ

Каля 50 стаханаўцаў, інжынераў, тэхнікаў будаўнічых арганізацый, наркаматаў, Дзяржплана БССР выехалі з Менска на вытворчую экскурсію ў Маскву. Сярод экскурсантаў — прараб Менбуда тав. Зільберглейт, які працуе на працягу раду год на будаўніцтве сталінскіх школ, стаханавец-каменшчык тав. Громаў, стаханавец-цесляр тав. Мурашка і інш.

Будаўнікі на працягу 10 дзён пазнаёмяцца ў Маскве з навейшай будаўнічай тэхнікай. Яны пабываюць на Усесаюзнай будаўнічай выстаўцы, у Політэхнічным музеі, на будоўлях Палаца советаў, метро, комунальна-жыллёвых і бытавых устаноў. Для экскурсантаў будзе прачытан рад спецыяльных лекцый.

Гэтымі днямі група рабочых-стаханаўцаў і інжынерна-тэхнічных работнікаў Менбуда выязджае на вытворчую экскурсію ў Ленінград, Сталіно для азнаямлення з метадамі скараснога будаўніцтва.

—о—

ГІДРАЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ Ў КАЛГАСЕ „ПУЦІЛАВЕЦ“

У калгасе «Пуцілавец», Прапойскага раёна, закончана будаўніцтва новай гідраэлектрастанцыі, якая абслужыць пяць прылягаючых калгасаў. Электрычнае святло атрымаюць да 800 калгасных дамоў, гаспадарчых пабудоў, сельскіх культурных устаноў. Ва многіх дамах калгаснікаў праводка ўжо зроблена. Будуць таксама абсталяваны два перасовачныя электрамалацільныя пункты.

У дні ўсенароднага свята — ХХ-годдзя ўтварэння БССР—новая гідраэлектрастанцыя пускаецца ў эксплаатацыю.

—о—

ГАНДЛЁВАЯ ХРОНІКА

⊙ На менскіх рынках адкрыўся навагодні кірмаш. За першы дзень калгасамі і калгаснікамі прадана розных сельскагаспадарчых прадуктаў на 130 тыс. руб., у тым ліку мяса 8,5 тон, малака 2,5 тыс. літраў і інш.

⊙ Для лепшага абслугоўвання працоўных 30, 31 снежня і 1 студзеня час гандлю ў магазінах горада павялічваецца на 2 гадзіны.

ЧЫРВОНААРМЕЙЦЫ РЫХТУЮЦЦА ДА СВЯТА

У Н-скай часці разгарнулася да[illegible]ная падрыхтоўка да святкавання Х[illegible] годдзя ўтварэння БССР. Старшым [illegible] літруком тав. Доктаравым днямі [illegible] зроблен даклад аб поспехах Белар[illegible]кай ССР за 20 год. Зала клуба б[illegible] перапоўнена байцамі і камандзіра[illegible] Палітрукі праводзяць па падраздзял[illegible]нях палітінфармацыі аб мінулым Бе[illegible]русі, аб гераічнай барацьбе з белапо[illegible]скімі і нямецкімі інтэрвентамі. У л[illegible] кутках арганізуюцца выстаўкі, пак[illegible]ваючыя дасягненні БССР за 20 год. [illegible] дні свята ў клубе часці адбудзе[illegible] ўрачысты вечар з выступленн[illegible] ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

—о—

ПАВЕДАМЛЕННІ

Сёння, у 7 гадзін вечара, у памяшка[illegible] клуба імя Сталіна адбудзецца ўрачыстае [illegible]сяджэнне оргкамітэта Кагановіцкага райсо[illegible]та працоўных і Кагановіцкага РК КП(б)Б [illegible]зам з совецкім, партыйным, профсаюзным [illegible] комсамольскім актывам, прысвечанае [illegible] годдзю ўтварэння БССР.

Білеты — у РК КП(б)Б і райсовеце.

—

Сёння, у 7 гадзін вечара, у памяшка[illegible] клуба Дзяржгандлю адбудзецца ўрачыс[illegible] пасяджэнне оргкамітэта Варашылаўскага р[illegible] совета працоўных і Варашылаўскага [illegible] КП(б)Б разам з совецкім, партыйным, пр[illegible] саюзным і комсамольскім актывам, прыс[illegible]чанае ХХ-годдзю ўтварэння БССР.

Білеты — у РК КП(б)Б і райсовеце.

Вык. абавязкі адказнага рэдактара
Д. Т. ЛЕБЕДЗЕЎ.

Сёння ў тэатрах і кіно

Белдзяржрдрамтэатр—Жыццё кліча, абан. Дзяржаўны яўрэйскі тэатр БССР — Сулам[illegible] абан. № 17. Кіно «Чырвоная зорка» — Бал[illegible]ныя салдаты; «Родина» — На граніцы; «Інт[illegible]нацыянал» — Гераічны Кітай; «Спартак» Іудушка Галаўлёў; Дзіцячы кінотэатр «11 ліпеня»; Навіны дня — 1. Журнал М[illegible]скай студыі кінохронікі №№ 28 і 29, 2. Ж[illegible]нал «Звездочка» № 4.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ФІЛАРМОНІЯ БССР
Клуб імя Сталіна

2 студзеня 1939 г. КАНЦЭРТ
НАРОДНАЙ АРТЫСТКІ УзССР
ТАМАРЫ ХАНУМ
З АНСАМБЛЕМ
Пачатак у 9 г. веч.
Абанемент № 19.
Білеты ў касе клуба штодзённа з 12—2 і з 5—9 г. веч.

БЕЛАРУСКАЯ КАНТОРА
ДЗЯРЖБАНКА
ДАВОДЗІЦЬ ДА ВЕДАМА УСІХ КЛІЕНТАЎ, што 30 снежня З'ЯЎЛЯЕЦЦА РАБОЧЫМ ДНЁМ ва ўсіх канторах і філіялах Дзяржбанка.
31 снежня 1938 г.
і 1 студзеня 1939 г.
аперацыі банкам
не праводзяцца.

ДРУКАРНІ ГАЗЕТЫ «ЗВЯЗДА»
патрабуецца
ГАЛОЎНЫ БУХГАЛТАР, знаёмы з вытворчым учотам.
Звяртацца: Совецкая, 49, II паверх, пакой № 3.

ЗА РУБЯЖОМ

ПАСЛЯ ЗАБАРОНЫ КОМПАРТЫІ ЧЭХАСЛАВАКІІ

ПРАГА, 29 снежня. (ТАСС). Учора паліцыя заняла памяшканні Цэнтральнага Камітэта і ўсіх мясцовых сакратарыятаў комуністычнай партыі і апячатала іх. Уся маёмасць комуністычных арганізацый канфіскавана. Парламенцкая фракцыя абвешчана распушчанай. Міністэрствам унутраных спраў складзен спісак членаў комуністычнай партыі, якім забараняецца займаць кіруючыя пасты ва ўсіх грамадскіх арганізацыях Чэхаславакіі.

Польска-чэхаславацкія інцыдэнты

ВАРШАВА, 29 снежня. (ТАСС). У Мараўскай Остраве (Чэхаславакія) «невядомыя асобы» знялі з памяшкання польскага генеральнага консульства таблічку з малюнкам польскага дзяржаўнага герба і знішчылі яе. З гэтага поваду польскі пасланнік у Празе Папе заявіў учора міністру замежных спраў Хвалкоўскаму суровы пратэст.

***

ВАРШАВА, 29 снежня. (ТАСС). Учора вечарам на пагранічным участку, паблізу Міхалковіц (Фрыштацкі павет), польскія пагранічныя пасты падвергліся ружэйнаму і гранатнаму абстрэлу з чэшскага боку. У рэзультаце перастрэлкі тры польскія стражнікі цяжка ранены.

«Экспрэс поранны» ў перадавым артыкуле піша, што калі чэхаславацкія ўлады не спыняць «інспірыраваць узброеныя напады» на палякаў, іх дамы і ўстановы, а таксама не спыняць прапаганду за зварот Чэхаславакіі Цешынскай Сілезіі, то Польшча вымушана будзе прыняць больш радыкальныя меры ў адносінах свайго суседа.

НА ФРАНТАХ У ІСПАНІІ

УСХОДНІ ФРОНТ

У афіцыяльнай зводцы іспанскага міністэрства нацыянальнай абароны паведамляецца, што 28 снежня мяцежнікі і інтэрвенты прадаўжалі жорсткія атакі ў сектары ніжняй Сегрэ. Гэтыя атакі былі поўнасцю адбіты рэспубліканцамі. Дзеянні італьянскай пяхоты падтрымліваліся яшчэ большай колькасцю самалётаў і танкаў, чым у папярэднія дні. Два італьянскія танкі былі знішчаны рэспубліканцамі ў непасрэднай блізасці ад рэспубліканскіх пазіцый. У гэтым-жа раёне быў збіт адзін італьянскі самалёт тыпу «фіят».

У сектары Трэмпа прадаўжаецца жорсткае сражэнне. Мяцежнікам і інтэрвентам пасля раду атак удалося заняць вышыні 883 і 1100. Рэспубліканскія часці павялі контратаку на гэтыя вышыні. У сектары Балагер войскі мяцежнікаў раніцай пачалі артылерыйскую падрыхтоўку, якая прадаўжалася 5 гадзін. Па рэспубліканскіх пазіцыях было выпушчана больш 10 тысяч снарадаў. Рэспубліканскія войскі з дапамогай гранат адбілі некалькі танкавых атак інтэрвентаў і знішчылі два танкі праціўніка.

У рэзультаце бою праціўнік адступіў на зыходныя пазіцыі.

У ліку ўзятых рэспубліканцамі палонных знаходзяцца тры італьянскія салдаты. Апрача таго, рэспубліканцы падабралі на полі сражэння труп італьянскага лейтэнанта Вальтэра Бацэла.

Рэспубліканская авіяцыя бамбардыравала і абстрэльвала з кулямётаў пазіцыі мяцежнікаў і скапленні іх войск ва ўсіх сектарах фронта. У час паветранага бою былі збіты адзін італьянскі самалёт «фіят» і адзін германскі «месершміт». Рэспубліканская зенітная артылерыя на працягу 27 снежня збіла 2 самалёты «дорнье-17» і адзін «гейнкель-3».

ЦЭНТРАЛЬНЫ ФРОНТ

У ноч на 28 снежня рэспубліканскія войскі адбілі атаку мятежнікаў у сектары Гвадалахары.

Ваенныя дзеянні ў Кітаі

У ЦЭНТРАЛЬНЫМ КІТАІ

На поўдзень ад Ухання кітайскія войскі, наступаючыя на поўнач, акружылі горад Іочжоу. Большасць японскіх войск адышла з Іочжоу ў паўночным напрамку.

У ПАЎДНЁВЫМ КІТАІ

На ўсход ад Кантона кітайскія войскі вядуць паспяховыя аперацыі. 22 снежня ноччу кітайскія авангардныя атрады, увайшоўшы ў Цзэнчэн, уступілі ў рукапашны бой з японцамі. У рэзультаце бою японцы страцілі 200 чалавек. З наступленнем світання кітайскія часці адышлі з горада, страціўшы 5 чалавек забітымі і 12 ранетымі. Жорсткі бой адбыўся каля пункта Шытоулін. У рэзультаце бою японцы панеслі вялікія страты і адышлі ў заходнім напрамку. Кітайцы захвацілі адну гармату і боепрыпасы.

24 снежня японцы высадзілі дэсант на востраве Вэйчжоу (на поўдзень ад Пакхая). Японцы захвацілі і знішчылі 200 кітайскіх джонак. Ля вострава кінулі якары 8 японскіх караблёў.

СУТЫЧКА ПАМІЖ СЛАВАЦКІМ НАСЕЛЬНІЦТВАМ І ВЕНГЕРСКІМІ ЖАНДАРАМІ

БУХАРЭСТ, 29 снежня. (ТАСС). Паводле паведамлення румынскага тэлеграфнага агенцтва, у сяле Нагысураны (Славакія), акупіраваным Венгрыяй, 25 снежня адбылася крывавая сутычка паміж славацкім насельніцтвам сяла і венгерскімі жандарамі. Славацкія сяляне патрабавалі звароту сяла чэхаславацкай дзяржаве. Жандары адкрылі стральбу, у рэзультаце якой некалькі сялян забіта і многа ранена.

Да надыходзячай сесіі амерыканскага кангрэса

НЬЮ-ЕРК, 28 снежня. (ТАСС). Па вестках добра інфармаваных кругоў, прэзідэнт ЗША Рузвельт у сваім пасланні да кангрэса (4 студзеня адкрываецца сесія амерыканскага кангрэса) асудзіць палітыку фашысцкіх дзяржаў. Як паведамляе агенцтва Асошыэйтэд Прэс, Рузвельт у сваім пасланні ўказвае: «Узброеныя агрэсіўныя краіны пагражаюць безапаснасці ЗША і іх суседзяў, што вымушае ЗША прыняць больш рашучыя меры па абароне краіны». Рузвельт, паведамляе далей агенцтва, прапануе павялічыць ваеннамарскія сілы ЗША, а таксама давесці ваенна-паветраны флот да 13 тысяч самалётаў.

***

У гутарцы з прадстаўнікамі друку прэзідэнт ЗША Рузвельт заявіў, што ўрад распрацаваў план падрыхтоўкі 20 тысяч лётчыкаў штогод. Гэты план з'яўляецца часткай праграмы абаронных мерапрыемстваў. Я буду прасіць кангрэс — сказаў прэзідэнт — асігнаваць 9 мільёнаў 800 тысяч долараў для падрыхтоўкі 20 тысяч лётчыкаў штогод з ліку студэнтаў амерыканскіх універсітэтаў.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАВЕЦТВА: Менск, Совецкая, 49. ТЭЛЕФОНЫ РЭДАКЦЫІ: рэдактара — 21-352; намесніка рэдактара — 25-183; сакратарыята—20-830. Аддзелаў: партыйнага — 21-353; совецкага будаўніцтва і гандлю — 22-412; прамысловага — 21-356; сельскагаспадарчага — 21-346; літаратуры, мастацтва, навукі і асветы — 23-955; мясцовай і замежнай інфармацыі — 25-189; аддзел пісем— 20-844, 21-398, 21-885; ілюстрацыйнага і стыльрэдактуры — 21-556; заг. выдавецтвам — 21-358; аб'яў — 25384.

Уп. Галоўлітбела № К—5980. Менск, друкарня «Звязды», Совецкая, 49. М., М., Ш.